

Kara śmierci na „wokandzie”

„Rycerz Niepokalanej dla Polonii” 69(2008) nr 4, s. 172-174.

Człowiek swoje życie zawdzięcza Bogu i tylko On ma prawo decydować o jego końcu. Niestety w naszych czasach coraz częściej to człowiek sam uzurpuje sobie prawo do podejmowania decyzji o zakończeniu czyjegoś życia. Jednym z przejawów takich decyzji jest kara śmierci, która stanowi problem moralny w wielu krajach i wciąż jest kością niezgody w wielu środowiskach.

Kilka faktów historycznych

Przez stulecia kara śmierci była stosowana z całą surowością, jeszcze w XIX w. wieszano chłopców między 7 a 14 rokiem życia za różne poważne przewinienia. Dopiero pod wpływem idei Oświecenia zaczęto domagać się humanitarnego traktowania nawet największych zbrodniarzy. Włoski prawnik Cesare B. Beccaria (1738-1794) w swoim dziele *O przestępstwach i karach* odniósł się negatywnie do stosowania najwyższego wymiaru kary przez państwo. Stąd też od połowy XIX w. zaczęto walczyć z karą śmierci, co doprowadziło do jej zniesienia w niektórych państwach (Portugalia, Holandia, Włochy). Po II wojnie światowej pod wpływem nadużyć w stosowaniu tej kary przez faszystów, dążono do jej całkowitego zniesienia.

Obecnie większość państw odrzuciło tę praktykę, zamieniając ją na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Jednak raz po raz podnoszą się głosy, by powrócić do tej praktyki, gdyż przestępczość nieustannie wzrasta, a zbrodniarze nie czują już żadnego respektu wobec prawa.

Kara śmierci w Piśmie świętym

W Starym Testamencie karano śmiercią przez ukamienowanie za określone przestępstwa: zabójstwo (Wj 21,12), idolatria (Wj 22,19), bluźnierstwo i przekleństwo (Kpł 24,15), magia (Kpł 20,27), czyny przeciwko rodzinie, rodzicom (Wj 21,15), porządkowi seksualnemu (homoseksualizm i bestialstwo, Wj 22,18), kazirodztwo (Kpł 20,11), sodomia (Kpł 20,13) i cudzołóstwo (Kpł 20,10). W ten sposób Izraelici dbali, by żadne niestosowane praktyki nie stały się powszechnym zjawiskiem.

W Nowym Testamencie trudno jest się doszukać wyraźnego stanowiska wobec kary śmierci, jednak pewne fakty: obrona kobiety cudzołożnej (J 8,2-11), zakaz obrony mieczem (Mt 26,52) czy wezwania Pawła, by Bogu pozostawić wymierzanie sprawiedliwości (Rz 12,19), świadczą o negatywnym stosunku do tego rodzaju kary. Duch całej Ewangelii wydaje się być bliższy wyrozumiałości niż surowemu karaniu.

Chrystus kładzie akcent przede wszystkim na nawrócenie, które po wykonaniu kary śmierci staje się nie wykonalne. Stąd sam fakt życia jawi się jako dar, dzięki któremu wszystko jeszcze jest możliwe.

Celowość kary śmierci

Celem każdej kary wymierzanej winnemu jest:

- naprawienie naruszonego porządku;
- bezpieczeństwo osób;
- poprawa winowajcy.

Niemiecki teolog K. Barth uważa, że ekspiacyjny charakter kary śmierci jest pozbawiony sensu, ponieważ Chrystus raz na zawsze zapłacił za wszystkie zbrodnie ludzkości. Zatem człowiek nie ma prawa wymierzać już kary w tym stopniu.

Każdy z wyżej przedstawionych punktów ma swoich przeciwników i zwolenników, którzy na swój sposób argumentują dopuszczalność lub niedopuszczalność kary śmierci.

Podjmując wszelkie próby oceny moralnej tego problemu należy wziąć pod uwagę zarówno świętość ludzkiego życia, jak i dobro osób, których życie może być zagrożone z powodu przestępcy, który może wyjść przed czasem lub uciec z więzienia.

Pewnym argumentem przemawiającym za stosowaniem kary śmierci jest utrzymanie więźnia, którego koszt ponosi całe społeczeństwo.

Kara śmierci zatem jawi się jako środek zabezpieczający społeczeństwo przed osobami niebezpiecznymi, które nie roszą żadnej nadziei na poprawę, a utrzymywanie ich jest ciężarem nałożonym na podatników.

Świętość ludzkiego życia

W człowieku od samego początku drzemą skutki grzechu pierworodnego, które niejednokrotnie pchają go na ścieżkę gniewu. Biblijna scena zabójstwa Abla (por. Rdz Rdz 4, 8-12) daje do zrozumienia, że już u zarania dziejów, człowiek często staje się nieprzyjacielem swego bliźniego (por. KKK 2259).

Krew w rozumieniu Starego Testamentu zawsze była pojmowana jako święty znak życia (por. Kpł 17, 14; Rdz 9,5-6). Targnięcie się na życie (swoje czy bliźniego) pozostaje w jawnej sprzeczności z godnością osoby ludzkiej, z ewangeliczną zasadą (złota zasada): „Jak chcecie, żeby ludzie wam czynili, podobnie wy im czyńcie!” (Łk 6,31) oraz świętością Stwórcy (por. KKK 2261).

Chrystus pogłębiając znaczenie przykazania „Nie zabijaj”, wskazuje na miłość nieprzyjaciół (por. Mt 5, 44), zakazuje wszelkiego gniewu, nienawiści czy pragnienia zemsty (por. Mt 5,21). Ów Chrystusowy idealizm posunięty aż do nastawienia drugiego policzka, ukazuje nową drogę naśladowców Boskiego Mistrza: bez przemocy. Wprowadzenie tego ideału przez wszystkich ludzi bez wyjątku, stałoby się gwarancją zgody i pokoju na świecie (por. KKK 2262).

Tymczasem nasze realia są jeszcze dalekie od ewangelicznej doskonałości i wciąż potrzebujemy argumentów, by uszanować życie drugiego człowieka.

Kościół o karze śmierci

Nauczanie Kościoła przyjmuje tezę wypracowaną przez św. Tomasza z Akwinu, że władza państwowa ma prawo karać śmiercią wielkie przestępstwa. *Katechizm Kościoła Katolickiego* idąc za tą myślą podaje, że życie ludzkie jest święte i nienaruszalne, jednak istnieją sytuacje, kiedy dopuszczalne jest pozbawienie go drugiego człowieka. Taką sytuacją jest obrona osób i społeczności, nawet, jeśli będzie się to równało z pozbawieniem życia napastnika (KKK 2263). Prawo do skutecznej samoobrony wyrasta przede wszystkim z odpowiedzialności człowieka za własne życie, które jest najważniejszą doczesną wartością.

W przypadku, gdy zagrożone jest życie drugiej osoby, dobro wspólne rodziny lub państwa obrona tych wartości staje się nie tylko prawem, ale także obowiązkiem (KKK 2265), a napastnik niejako sam siebie pozbawia życia, decydując się na czynną napaść czy inną zbrodnię. Tak więc państwo ma prawo unieszkodliwić napastnika, nie wykluczając kary śmierci w przypadkach najwyższej wagi (KKK 2266). Zabójstwo napastnika ma być wtórnym niezamierzonym skutkiem działania.

Pierwszym prawem każdego człowieka jest ochrona życia. Kolejnym warunkiem jest stosowanie kary śmierci jako jedyne go dostępnego środka ochrony życia (KKK 2267).

W swojej encyklice *Evangelium vitae* Jan Paweł II, nie odchodząc od tej koncepcji podkreśla, że przy dzisiejszym systemie penitencjarnym, kara śmierci jest rzadkim sposobem ochrony życia (EV, 56).

Kara śmierci zatem w myśl nauczania Kościoła katolickiego nie jest czymś bezwzględnie zakazanym, lecz należy dążyć, by przy zastosowaniu innych środków ochronić ludzkie życie, zarówno sprawcy, jak i potencjalnej ofiary.

* * *

Kara śmierci jawi się jako ostateczny i w dzisiejszych czasach nadzwyczajny środek ratowania społeczeństwa przed zbrodnią. Nigdy nie była ona przez Kościół pojmowana jako odwet czy zapłata za popełnione zbrodnie, lecz stanowiła skuteczny sposób zabezpieczania przed patologią.

W dzisiejszych czasach zwraca się szczególną uwagę na godność człowieka i dar życia, które póki trwa daje szansę na przemianę serca. Stąd szacunek dla wszelkiego życia jest ważnym elementem nauczania Kościoła katolickiego.